

HU

HU

HU

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 22.10.2009
COM(2009) 552 végleges

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI
PARLAMENTNEK**

**EURÓPAI KUTATÁSI TANÁCS: VILÁGSZÍNVONALÚ KIVÁLÓSÁGRA
TÖREKEDVE**

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A TANÁCSNAK ÉS AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK

EURÓPAI KUTATÁSI TANÁCS: VILÁGSZÍNVONALÚ KIVÁLÓSÁGRA TÖREKEDVE

BEVEZETÉS

Az európai uniós kutatáspolitiká nagy ambíciókkal létrehozott új eleme, az Európai Kutatási Tanács (EKT) az Európai Közösség hetedik kutatási keretprogramja¹ alapján kezdte meg működését. Feladata az, hogy szolgálja a jelentős költségvetést (a 2007-től 2013-ig terjedő időszakra 7,51 milliárd EUR-t) magáénak tudó „Ötletek” egyedi program végrehajtását. Felépítését tekintve egy független, huszonkét vezető kutatót magában foglaló Tudományos Tanácsból, valamint a Bizottság e célra létrehozott, a Tudományos Tanácsot segítő célzott végrehajtott struktúráként tevékenykedő végrehajtott ügynökségéből áll.²

Az EKT létrehozása példa nélküli kezdeményezés volt az Európai Unió történetében.³ A kutatók javaslataira épülő világszínvonalú felderítő kutatás európai szintű finanszírozására létrehozott, Európa tudományos teljesítményét a kiválóság legmagasabb fokára emelni igyekvő vadonatúj testület új támpontokat állít a közösségi szintű kutatási tevékenység elé. Közösségi kutatási program végrehajtása most először történik egyedi kutatócsoportok európai szintű nyílt versengése alapján, független tudományos irányítás mellett, végrehajtott ügynökségen keresztül, autonóm módon. Az Európai Kutatási Tanács az európai kutatási térség reflektorfényben lévő, befolyásos szereplőjévé lett.

Most, a hetedik keretprogram és az „Ötletek” egyedi program végrehajtásának megkezdése után két és fél évvel eljött az ideje annak, hogy számba vegyük az eddig elért eredményeket.

- A 2007. évi hivatalos indulás óta az „Ötletek” egyedi program alapján négy éves munkaprogram született, és négy pályázati forduló zajlott le. Eközben jelentős mennyiségű tapasztalat gyűlt össze a sajátos operatív igényeket támaztó „Ötletek” egyedi program végrehajtásával kapcsolatban, különösen pedig a független Tudományos Tanács, a pályázatok szakmai értékelése és a felderítő kutatást szolgáló finanszírozási rendszerek vonatkozásában.
- Egy intenzív tervezési és fejlesztési szakaszt követően, miután a Bizottság 2007 decemberében elfogadta az EKT létrehozásáról szóló határozatát,⁴ az EKT Végrehajtott Ügynöksége formájában létrehozott célzott végrehajtott struktúra 2009. július 15-én igazgatási szempontból hivatalosan is levált a Bizottságról.

¹ HL L 412., 2006.12.30., 1. o.

² Az Európai Kutatási Tanács Végrehajtott Ügynöksége élén egy igazgató és egy operatív bizottság áll, mindkettőt a Bizottság nevezi ki.

³ HL L 57., 2007.2.24., 14. o.

⁴ 2008/37/EK határozat, HL L 9., 2008.1.12., 15. o.

- Mindezek alapján a hetedik keretprogram és az „Ötletek” egyedi program finanszírozásában sor került az EKT struktúráinak és mechanizmusainak független átvilágítására, amely részletes megállapításokkal és ajánlásokkal szolgált a jövőre nézve.

Más innovatív struktúrákhoz, köztük a közös technológiai kezdeményezésekhez, az Európai Innovációs és Technológiai Intézethez (EIT) vagy a kutatási infrastruktúráért felelős európai konzorciumokhoz (ERIC) hasonlóan az EKT is új modellt kínál a közösségi kutatás- és technológiafejlesztés-politika végrehajtása számára. Az első időszak tapasztalatai rávilágítottak a teljes kiépítés előtt álló akadályokra, ami természetes velejárója egy-egy új struktúra létrehozásának. Bizonyos felmerült problémákra pragmatikus módon, a jelenlegi jogi kereten belül már megszületett vagy születőben van a megoldás, mások azonban mélyebb változtatásokat tesznek szükségessé.

A tét természetesen jóval nagyobb, mint pusztán az EKT. Ennek megfelelően ez a közlemény, mely a Bizottság által az „Ötletek” program végrehajtása során szerzett tapasztalatokból, valamint a független átvilágítás eredményeiből indul ki, a kutatásra, a technológiafejlesztésre és az innovációra vonatkozó közösségi politikák és programok jövőjéről folytatott szélesebb körű, átfogóbb gondolkodási folyamatba illeszkedik. A Bizottságnak kétféle igényt kell összeegyeztetnie: egyrészt meg kell tartania törekvései következetességét és átláthatóságát, másrészt pedig biztosítani kell, hogy a kezdeményezésekhez olyan eszközrendszer társuljon, amelyre azoknak konkrét céljaik teljesítéséhez az adott szakpolitikai keretek között szükségük van. Az Európa előtt álló kihívás a maga teljességében egyértelmű: fellendíteni a kutatást és az innovációt, és ezzel szolgálni a fenntartható tudásalapú társadalom létrehozására irányuló törekvéseket.

Ami az EKT-t illeti, a Bizottság eredeti célkitűzése és elkötelezése változatlan: biztosítani, hogy ez a világszínvonalú felderítő kutatást finanszírozó szervezet felnőttkorba lépjen, és – miközben a kutatóközösség gondoskodik a felderítő kutatás menetrendjének kialakításáról – learassa az európai tudományos kiválóság terméseit. Az előkészületek és az első évek mérlege egyértelműen pozitív. Most a Bizottság szeretné kamatoztatni az EKT életének első néhány éve során felhalmozódott tapasztalatokból leszűrhető tanulságokat. Ez a közlemény ennek megfelelően olyan konkrét intézkedéseket jelöl meg, amelyeket a Bizottságnak rövid távon végre kellene hajtania, illetőleg azokat a középtávú kihívásokat is felvázolja, amelyeket más intézményekkel együttműködve, annak a szélesebb körű gondolkodási folyamatnak a keretében kell majd kezelni, amely azzal foglalkozik, hogy miképpen használhatók fel optimális módon a közösségi eszközök és az igazgatási és a pénzügyi ellenőrzés területén rendelkezésre álló közösségi rendszerek a fenntartható fejlődés új forrásainak mozgósítására. Várakozásaink szerint ez a folyamat oly módon fog tartós sikert biztosítani az EKT mint az európai kutatási térség egyik legfontosabb alkotóeleme számára, hogy közben érvényesül két alapvető fontosságú szempont: (i) az EKT közösségi jellege; valamint (ii) a tudományos kiválóság jelentősége Európa számára.

AZ EKT ÁTVILÁGÍTÁSA: EGY VILÁGSZÍNVONALÚ FELDERÍTŐ KUTATÁST FINANSZÍROZÓ SZERVEZET FELÉ

Az „Ötletek” egyedi programmal összhangban és annak érdekében, hogy az EKT mielőbb stabil, megegyezéssel úton kialakított alapokra legyen helyezhető, a Bizottság már az EKT

működésének igen korai szakaszában kezdeményezte az EKT struktúráinak és mechanizmusainak független átvilágítását.⁵ Az átvilágítás célkitűzései a következők voltak:

- az EKT struktúráinak és mechanizmusainak elemzése a tudományos kiválóság, az autonómia, a hatékonyság és az átláthatóság követelményének tükrében, a Tudományos Tanács teljes körű részvételével,
- a Tudományos Tanács tagjainak kiválasztására vonatkozó folyamatok és kritériumok felülvizsgálata,
- a végrehajtó ügynökségen alapuló struktúra, illetőleg a Szerződés 171. cikkén alapuló struktúra előnyeinek és hátrányainak áttekintése.

A hat elismert szakemberből álló, Vaira Vike-Freiberga professzor asszony vezetésével működő átvilágító testület 2009. július 23-án tárta jelentését a Bizottság elé.⁶ A Bizottság ezúton fejezi ki nagyrabecsülését az EKT átvilágítását végző testület tagjai felé azért az odaadásért és szorgalomért, amelyet e sokat kívánó feladat kapcsán tanúsítottak.

A testület elemzése a kutatóközösségtől összegyűjtött nagy mennyiségű adaton, az EKT Tudományos Tanácsával folytatott részletes tájékoztató megbeszéléseken, egy, a pályázók és a szakmai bírálók körében lefolytatott nagyszabású kérdőíves felmérésen, az operatív tapasztalatokról készített beszámolókon, valamint a Bizottság szolgálatai által jogi és költségvetési kérdésekben nyújtott tanácsokon alapul.

Az EKT átvilágítása igazolta, hogy az EKT működésének első két éve általában véve komoly sikerként könyvelhető el. Az átvilágítás céljából elvégzett kérdőíves felmérés tanúsága szerint a kutatók nagyra értékelik az EKT tudományos stratégiáját, támogatási rendszereinek felépítését és a szakmai bírálatok minőségét.

Ami ez EKT eddigi működését illeti, a szervezet képes volt „állórajtól” megtervezni és a gyakorlatba átültetni az „Ötletek” program végrehajtását szolgáló újszerű kereteket, gyorsan kiépíteni személyi állományát és erőforrásait, és – végrehajtó ügynökség formájában – létrehozni autonóm működési struktúráját, miközben sikerrel birkózott meg a beérkező pályázatok példa nélkül álló, minden várakozást felülmúló áradatával.

A két struktúratípus előnyeinek és kockázatainak áttekintése után az átvilágítás arra a következtetésre jutott, hogy míg a végrehajtó ügynökségre épülő modell jelenlegi formájában több megszorítást is tartalmaz, a Szerződés 171. cikkén alapuló új rendszerre való esetleges áttérés kapcsán felmerülő nehézségek és kockázatok miatt – ideértve az EKT tudományos szempontból vett függetlenségének esetleges sérülését is – nem indokolt a struktúraváltás, legalábbis addig nem, amíg ki nem merülnek a végrehajtó ügynökség továbbfejlesztésében és finomhangolásában az EKT célkitűzései szempontjából rejlő lehetőségek. Az átvilágító testület azt javasolja, hogy két év múlva kerüljön sor újabb független átvilágításra.

Mindazonáltal, ahogyan arra az átvilágítás rámutatott, a kezdeti sikerek megszilárdításához és ahhoz, hogy az EKT a felderítő kutatás területén valóban világszínvonalon működhessen, és

⁵ COM(2008) 526 végleges.

⁶ A jelentés, valamint az EKT átvilágítását végző testület által felhasznált adatok és módszerek részletes leírása az EKT internetes oldalain olvasható: <http://erc.europa.eu/index.cfm?fuseaction=page.display&topicID=158>.

az európai gazdaságok és társadalmak kreativitásának megtartásához szükséges áttöréseket ígérő tudományágakban és műszaki területeken vezető szerepet játszhasson kontinensünkön, sürgősen további figyelmet kell szentelni struktúráinak és működési módjainak finomhangolására. Sikereségének hosszabb távú fenntartásához az EKT-nek elkötelezett és tájékozott vezetésre van szüksége, valamennyi szinten gyorsan konszolidálnia kell tevékenységét, és ki kell alakítania azt a rugalmasságon és bizalmon alapuló kultúrát, amely nélkül felderítő kutatás nem virágozhat. Ezek az alapvető megfontolások hatják át a következőkben felvázolandó rövid és középtávú intézkedéseket. Az e közleményben javasolt intézkedések végrehajtása kivétel nélkül a folyamatban lévő hetedik keretprogram pénzügyi keretein belül fog történni, további költségvetési vonzatokkal nem kell számolni.

AZ EKT TOVÁBBFEJLESZTÉSE ÉRETT, VILÁGSZÍNVONALÚ KUTATÁSFINANSZÍROZÓ SZERVEZETTÉ

Most, hogy az ügynökség autonómmá vált, és lezárult az átvilágítás, a Bizottság ambiciózus célokat tűz ki az EKT fejlesztésének második szakaszára. Miközben a Tudományos Tanács feladata a program tudományos stratégiájának meghatározása, az ügynökségé pedig a költségvetés végrehajtása, a Bizottságra az a szerep hárul, hogy – a politikai és a pénzügyi értelemben vett felelősség magánál tartásával, beleértve az „Ötletek” egyedi program végrehajtásával kapcsolatos elszámoltathatóságot is – biztosítsa az EKT autonómiáját.

Ennek megfelelően a Bizottság azt tervezi, hogy kétlépcsős stratégiát követve nemcsak az új szervezetek esetében elkerülhetetlen klasszikus „gyermekbetegségek” leküzdésére fog koncentrálni, hanem azokra a mögöttes okokra is, amelyeknek az EKT működésének első szakaszában az igazgatás hatékonysága és strukturális kérdések kapcsán felmerült problémák betudhatók voltak. A Bizottság tehát:

- i. azonnali és rövid távú intézkedések révén át kívánja ültetni a gyakorlatba az átvilágítás azon ajánlásait, illetőleg további olyan szükséges technikai kiigazításokat fog végrehajtani az EKT működési módjaiban, amelyekre saját hatáskörének keretei – akár a Bizottság, akár az ügynökség szintjén – lehetőséget adnak;
- ii. középtávon foglalkozni kíván azokkal az aggályokkal, amelyek a működés jogszabályi alapjai kapcsán felmerültek; ennek érdekében javaslatokat kíván terjeszteni a Tanács és a Parlament elé a pénzügyi és az igazgatási szabályok módosítására, illetőleg a felderítő kutatás igényeihez való hozzáigazítására.

Azt az alapelvet, hogy az EKT-nek „tanuló szervezetként” kell működnie, már maga az „Ötletek” egyedi program szövege is tartalmazza: *„A tevékenységek végrehajtását és irányítását folyamatosan felülvizsgálják és értékelik az elért eredmények felmérése, valamint az eljárásoknak a tapasztalatok alapján történő kiigazítása és javítása érdekében.”*

i. Azonnali és rövid távú intézkedések

A következő intézkedések, amelyekhez időkeretet is megadunk, a Bizottság és/vagy az ügynökség hatáskörén belül megtehetőek. A jogi alapok egyértelműbbé tétele és megerősítése érdekében ezek az intézkedések megfelelő módon meg fognak jelenni az EKT-t⁷ és az

⁷ 2007/134/EK határozat, HL L 57., 2007.2.24., 14. o.

ügynökséget⁸ létrehozó, illetőleg az ügynökségre átruházott feladatokat szabályozó⁹ bizottsági határozatokban.

A tudományos és az adminisztratív irányítás integrálása

Az átvilágító testület megállapította, hogy a Bizottság – az „Ötletek” egyedi programnak megfelelően – eredményesen teljesítette az EKT autonómiájának és integritásának biztosításával kapcsolatos feladatát, és az EKT tudományos stratégiájának meghatározásakor teljes mértékben tiszteletben tartotta a Tudományos Tanács függetlenségét. Az átvilágítás ugyanakkor arra is rámutatott, hogy az EKT jelenlegi felépítése, amelyben különválnak a tudományos és a pénzügyi-adminisztratív felelősség, szükségtelenül bonyolítja és terheli feszültségekkel a rendszert. Az átvilágító testület több kiigazító ajánlást is megfogalmaz: egyebek mellett javasolja az ügynökség igazgatói és az EKT főtitkári tisztségének összevonását azzal, hogy a posztra olyan nagyra becsült kutatót kell találni, aki komoly igazgatási tapasztalattal is rendelkezik. Felmerült az is, hogy az igazgatónak közvetlenül és rendszeresen be kellene számolnia a kutatásügyi biztos felé, valamint az, hogy az ügynökség operatív bizottságának összetételét módosítani kellene oly módon, hogy a testület munkájában a Tudományos Tanács két tagja, valamint egy elismert külső kutató is részt vegyen.

A jelenlegi pénzügyi és jogi keretfeltételek mellett a Bizottság a következő intézkedések révén tervezi jobban egymáshoz igazítani az irányítás tudományos és adminisztratív aspektusait, és egyszerűsíteni, karcsúsítani a struktúrát:

- a) Újra kell definiálni az ügynökség igazgatói posztját, oly módon, hogy azt olyan, nagyra becsült kutató töltsen be, aki komoly igazgatási és vezetési tapasztalatokkal is rendelkezik. Az EKT-re irányadó keretszabályozásnak és a végrehajtott ügynökségek igazgatóinak kinevezésére vonatkozó iránymutatásnak¹⁰ megfelelően a kiválasztási folyamatban a Tudományos Tanács is részt fog venni. **Határidő: 2010 második negyedéve.**
- b) A módosított profilú igazgató sikeres kinevezését követően a Tudományos Tanács előzetes beleegyezésével – figyelemmel a posztot jelenleg betöltő személy megbízatási idejére is – az EKT főtitkári posztja várhatóan meg fog szűnni. **Határidő: 2011 második negyedéve.**
- c) Meg kell fontolni az ügynökség operatív bizottsága összetételének¹¹ és működési rendjének kiigazítását, annak biztosításával, hogy a Bizottság a szavazatok többségének megtartásával továbbra is mindenkor gyakorolni tudja ellenőrző és felügyeleti funkcióit az ügynökség felett. **Határidő: 2010 első negyedéve.**
- d) Olyan koherens, integrált kommunikációs stratégiát, ennek részeként internetes honlapot kell kidolgozni és fenntartani, amely a külső érdekeltek felé egységes, egyértelmű képet ad, és folyamatos tájékoztatást nyújt az EKT – ezen belül mind az ügynökség, mind a Tudományos Tanács – stratégiájáról és

⁸ 2008/37/EK határozat, HL L 9., 2008.1.12., 15. o.

⁹ C(2008) 5694 végleges határozat (a Hivatalos Lapban nem jelent meg).

¹⁰ SEC(2009) 27.

¹¹ C(2008) 5132 határozat (a Hivatalos Lapban nem jelent meg). Az ügynökség operatív bizottsága jelenleg a Bizottság három tisztviselőjéből, két kutatóból és – megfigyelőként – az EKT főtitkárából áll.

működéséről. Ennek a jobb kommunikációs stratégiának hozzá kell járulnia az EKT működésével kapcsolatos átláthatóság megerősödéséhez, és csökkentenie kell az összeférhetlenségi problémák kockázatát. **Határidő: 2010 első negyedéve.**

A Tudományos Tanácsnak és az ügynökség igazgatójának az EKT célkitűzéseinek teljesítésében elért eredmények megvitatása céljából szükség szerint lehetősége lesz találkozni a kutatásügyi biztossal.

Az igazgatási eljárások jobbítása

Nem szorul külön magyarázatra, hogy az EKT finanszírozási rendszereinek minősége – és ezen túlmenően az EKT jó híre is – közvetlenül összefügg szakmai bírálói (bírálbizottsági tagok és külső véleményezők) minőségével és képességeivel. Az átvilágítás arra a megállapításra jutott, hogy ahhoz, hogy ilyen, minőségi bírálbizottsági tagok és külső véleményezők folyamatosan a program rendelkezésére álljanak, gyökeresen le kell egyszerűsíteni és a lehető legnagyobb mértékben felhasználóbaráttá kell tenni a kijelölésükre és a költségtérítéseikre alkalmazandó igazgatási eljárásokat.

Az ügynökség ennek megfelelően a Bizottsággal egyetértésben, a jelenleg hatályos keretszabályozáshoz igazodva, fokozatosan:

- a) megkezdje könnyedebb és működőképesebb, „EKT-specifikus” adminisztratív eljárások kidolgozását és bevezetését a szakmai bírálók (bírálbizottsági tagok és külső véleményezők) kijelölésével és költségtérítéseivel, valamint a támogatások igazgatásával összefüggő kritikus folyamatok vonatkozásában. **Határidő: 2009 negyedik negyedéve.**
- b) a tudomány területén bevált gyakorlatnak megfelelően könnyített hitelesítési eljárásokat próbál ki és – ha beválnak – vezet be teljes körűen azon szakértők számára, akiknek internetes honlapokat kell használniuk és más szakmai adatokat kell kezelniük. **Határidő: 2009 negyedik negyedéve.**
- c) tovább folytatja a szakértők kijelölésére vonatkozó eljárások optimalizálását és bevezeti a szükséges módosításokat, oly módon, hogy a folyamat ne csupán egyetlen évre, hanem a hetedik keretprogram teljes időtartamára kiterjedjen. **Határidő: 2010 második negyedéve.**

A tevékenység konszolidálása minden szinten

Az EKT működése nagyfokú professzionalizmust igényel minden szinten: a Tudományos Tanács és a szakmai bírálók kiválasztásában éppúgy, mint a projektkiválasztáshoz és a kirendelt nemzeti szakértők munkájához kapcsolódó igazgatási feladatok elvégzésében, így például az összeférhetlenségi rendelkezések alkalmazásában. Ezt a fajta tevékenységet szabályszerűen, de rugalmasabban kell végezni.

Az átvilágítás megállapításai szerint helyesek a Tudományos Tanács tagjainak kiválasztására vonatkozó kritériumok és eljárások, ugyanakkor azonban erre a célra állandó jelleggel működő kiválasztó bizottságot kellene felállítani. Az átvilágítás azt is felveti, hogy nagyobb átláthatóságra lenne szükség például a Tudományos Tanács tagjai és a szakmai bírálók kiválasztásában vagy a Tudományos Tanács stratégiai jellegű megbeszélései vonatkozásában.

A Bizottság és az ügynökség a professzionalizmus és az átláthatóság magas szintjének biztosítása érdekében, az EKT működési függetlenségének és minőségének garantálása mellett a következő lépéseket tervezi:

- a) Az EKT működésében betöltött különböző szerepek vonatkozásában tisztázza az ügynökség és a Tudományos Tanács egymáshoz való viszonyát és együttműködésének módjait, ennek érdekében szükség szerint felülvizsgálja az EKT-t létrehozó határozatot. **Határidő: 2010 második negyedéve.**
- b) Az EKT Tudományos Tanácsának kiválasztó bizottsága által 2009-ben kiadott ajánlásoknak¹² megfelelően állandó jellegű, független kiválasztó bizottságot állít fel, amelynek feladata a Tudományos Tanács tagságának fokozatos megújítása, és amely tevékenységét a Tudományos Tanáccsal konzultálva, az átvilágító testület által lefektetett és megerősített kritériumoknak és módszertannak megfelelően fogja végezni. **Határidő: 2010 első negyedéve.**
- c) A Tudományos Tanácsot egy olyan albizottság létrehozásának fontolóra vételére biztatja, amelynek feladata a pályázatok szakmai elbírálásában részt vevő szakértők toborzására irányuló folyamat kiszélesítése. **Határidő: 2010 első negyedéve.**
- d) Megvizsgálja annak lehetőségét, hogy – a Tudományos Tanács tagjai, különösen pedig elnöke és alelnökei személyes elkötelezettségének elismeréseként – a Tudományos Tanács ülésén való részvételért tiszteletdíjat legyen mód fizetni,¹³ illetőleg hogy a Tudományos Tanács elnöke és alelnökei részére a hetedik keretprogram „koordinációs és támogatási cselekvések” finanszírozási eszközének felhasználásával a jövőben is nyújtható legyen helyi támogatás. **Határidő: 2010 második negyedéve.**
- e) A Tudományos Tanáccsal együttműködve átláthatóbbá teszi az EKT működését a külső érdekeltek számára, ennek érdekében nyilvánosan közzéteszi magatartási kódexeit, összeférhetetlenségi szabályait és a Tudományos Tanács üléseinek jegyzőkönyveit. **Határidő: 2009 negyedik negyedéve.**
- f) Annak biztosítására, hogy az EKT működése mind minőségi, mind méltányossági szempontból – különösen a szakmai bírálat során – kikezdzhetetlen legyen, a Tudományos Tanáccsal együttműködve, az ügynökség igazgatójának felügyelete alatt, a jogszabályi előírásokhoz és a nemzetközi szinten bevált gyakorlathoz igazodva bizottságot hoz létre, amely iránymutatással szolgál az összeférhetlenségi szabályokkal, a csalással és az etikai kérdésekkel kapcsolatban. **Határidő: 2010 második negyedéve.**

ii. Középtávú intézkedések

Az „Ötletek” program operatív végrehajtása során kutatók és foglalkoztatóik több olyan észrevételt is tettek, amely azt jelzi, hogy az igazgatás hatékonysága döntő szerepet játszik a felderítő kutatási projektek végrehajtásában.

¹² Az EKT Tudományos Tanácsa kiválasztó bizottságának zárójelentése, 2009. január 19., http://erc.europa.eu/pdf/ERC_Id_Final_Report_2009-01-19.pdf.

¹³ Az Európai Technológiai Intézet esetében alkalmazott elveknek megfelelően, 294/2008/EK rendelet, HL L 97., 2008.4.9., 1. o.

Az EKT-t átvilágító testület úgy véli, hogy a működés hatékonysága nem választható el olyan élesen a tudományos irányítástól, ahogyan azt az EKT jelenlegi modellje sugallja. Az igazgatási műveletek hatékonyságát mindenképpen növelni kell, az átvilágítás azonban arra is rámutat, hogy az EKT problémái sok tekintetben a Bizottság mélyebb szabályozási környezetéhez és az ennek eredményeként kialakult „ellenőrzési kultúrához” is kötődnek. Az átvilágítók szerint a szerződések alapján nyújtott támogatásoktól egy általános összegeken alapuló rendszer felé kellene elmozdulni, a költségvetési rendelet és az ahhoz kapcsolódó ellenőrzési folyamatok filozófiáját pedig úgy kellene újragondolni, hogy visszaálljon a bizalmi szemlélet, a szabályszegőknek azonban keményebb szankciókkal kelljen számolniuk.

Bizonyos kérdések nem oldhatók meg a jelenlegi keretek között, és hosszabb távú intézkedéseket, változtatásokat igényelnek. A költségvetési rendelet közelgő háromévenkénti felülvizsgálata jó alkalmat kínál e kérdések átgondolására, hiszen e rendelet alkalmazási területe nagyon széles, a költségvetéshez kapcsolódó műveletek mellett a végrehajtó ügynökségek működésének kereteire is kihat. A kutatáspolitikák vonatkozásában a legfontosabb feladat azon konkrét kiigazítások jellegének és hatályának meghatározása, amelyeket a kutatás, a technológiafejlesztés és az innováció, ezen belül pedig különösen a felderítő kutatás szempontjai szükségessé tesznek, és amelyek indokolatlan pénzügyi kockázatvállalás nélkül is biztosítják a magas szintű kreativitás felkarolását. Egyszóval meg kell találni a megfelelő egyensúlyt a tudomány határmezsgyéin végzett kutatás elkerülhetetlen kockázata és a Közösség pénzügyi érdekeinek a költségvetési rendelet útján való védelme között.

A Bizottság a költségvetési rendelet közelgő felülvizsgálata alkalmával elemezni fogja a helyzetet, levonja a szükséges tanulságokat, és lehetséges válaszokat fogalmaz meg a kutatást, a technológiafejlesztést és az innovációt általában, illetve ezen belül a felderítő kutatást érintő konkrét adminisztratív és pénzügyi problémákra. Az egyszerűsítés és a jobb irányítás általános szempontjaival összhangban azt a célt kell magunk elé tűzni, hogy a kutatás pénzügyi irányítása területén – a világ láthatóan minden sikeres kutatásfinanszírozó rendszerében helyesnek tartott gyakorlatnak megfelelően – olyan szemlélet alakuljon ki, amely arra helyezi a hangsúlyt, hogy a felderítő kutatás támogatása lényegében nem más, mint befektetés a minőségi kutatókba.

Mindezeket a megfontolásokat azon tágabb gondolkodási folyamat összefüggésében kell látni, amely arra irányul, hogy a fenntartható fejlődés új forrásait nyújtó szakpolitikák szolgálatában hogyan használható fel optimális módon a Közösség pénzügyi és igazgatási keretszabályozása.

KÖVETKEZTETÉSEK ÉS A KÖVETKEZŐ LÉPÉSEK

Egy sikeres „úttörő” jellegű időszakot követően az EKT most magabiztosan léphet életének második szakaszába. Az eddigi adatok azt mutatják, hogy az EKT minden bizonnyal fontos, stabil részévé fog válni Európa kutatási térképének, miközben a benne rejlő lehetőségek maradéktalan kihasználásához más intézmények és érdekelték támogatására is szüksége lesz.

A közösségi kontextusban végrehajtott kutatás új útjainak keresésével az EKT tulajdonképpen szélesebb körű tanulási és alkalmazkodási folyamatot is serkent, és az európai kutatási térségen belül a változások igazi hajtómotorjaként szolgál.

Függetlenül attól, hogy a Tudományos Tanács és az ügynökség közötti kapcsolatok megfelelő kezeléséről, a felderítő kutatás szakmai értékelésének eljárásairól vagy a nemzeti és a közösségi finanszírozási tevékenységek új típusú kölcsönhatásairól van szó, ez a tanulási

folyamat a kutatóközösség teljes egészét áthatja, valamennyi érdekeltet érinti. A Bizottság által meghatározott stratégia és intézkedések az előttünk álló időszakban csak úgy érhetik el kitűzött céljaikat, ha ezek az érdekelték teljes mértékű támogatást nyújtanak és elkötelezettséget tanúsítanak az ügy mellett.

Ebben a közleményben a Bizottság azokat az intézkedéseket vázolja fel, amelyek az EKT-vel kapcsolatos célkitűzések teljesítéséhez szükségesek, és ennek kapcsán teljes mértékben figyelembe veszi az átvilágító testület ajánlásait és a Bizottság saját tapasztalataiból leszűrt tanulságokat.

Első lépésként a Bizottság és az ügynökség saját hatáskörben haladéktalanul kezdeményezéseket tesz annak érdekében, hogy az EKT irányítása és adminisztratív ügyekben tanúsított rugalmassága a jelenlegi keretszabályozás szabta lehetőségeken belül javuljon. A Bizottság emellett más érdekeltékkel, köztük a Tudományos Tanáccsal együttműködve tevékenyen fog törekedni arra, hogy ezek az érdekelték az előttünk álló időszakban mindvégig támogatást nyújtsanak, és ezzel párhuzamosan saját felelősségi körükön belül is javítsák és „professzionálisabbá” tegyék tevékenységüket.

A Bizottság a költségvetési rendelet felülvizsgálata keretében kellő időben szélesebb körű, érdemi elemekre is kiterjedő egyeztetéseket fog kezdeményezni az Európai Parlamenttel és a Tanáccsal a kutatás és a technológiafejlesztés keretszabályozásáról. Ennek során törekedni fog arra, hogy megfelelő egyensúly alakuljon ki egyrészt a kutatási tevékenységtől elválaszthatatlan kockázatok, másrészt az európai uniós finanszírozás hatékony felhasználása iránti igény között, és megfelelő struktúrák és mechanizmusok álljanak rendelkezésre a kiszervezésen alapuló kutatásigazgatás számára. Mindent összevetve a cél az, hogy a Közösség pénzügyi és igazgatási keretszabályozása optimális módon legyen felhasználható a fenntartható fejlődés új forrásait nyújtó szakpolitikák szolgálatában.